

20. edycja Festiwalu
Misteria Paschalia

Cohaere Ensemble:
LAMENTACJE FRANCUSKIE
| FRENCH LAMENTATIONS

Cohaere Ensemble: LAMENTACJE FRANCUSKIE | FRENCH LAMENTATIONS

WIELKA ŚRODA | HOLY WEDNESDAY

5.04.2023, 19.00 | 7 pm

Kościół św. Katarzyny Aleksandryjskiej

Church of St Catherine of Alexandria

ul. Augustiańska 7

ARTYŚCI | ARTISTS

Joel Frederiksen – bas | bass

Cohaere Ensemble

Cohaere Ensemble

Marta Korbel,

Katarzyna Olszewska – skrzypce | violin

Marta Gawlas,

Ana Fernández Anguita – flet | flute

Natalia Reichert – altówka | viola

Monika Hartmann – wiolonczela | cello

Giulio Quirici – lutnia | lute

Natalia Olezak – pozytyw, klawesyn | positive organ, harpsichord

PROGRAM | PROGRAMME

Marc-Antoine Charpentier (1643–1704)

Leçons des ténèbres

**Première leçon de ténèbres
du Mercredi Saint** H. 120

**Première leçon de ténèbres
du Jeudi Saint** H. 121

**Première leçon de ténèbres
du Vendredi Saint** H. 122

czas trwania | running time

60 min

bez przerwy | no intermission

Marin Marais (1656–1728)

Pièces en trio

Suita à 3 g-moll

(wybrane części nienaruszające przestrzeni sacrum)

Suite à 3 in G minor

(selected movements) [^]

Suita à 3 B-dur

(wybrane części nienaruszające przestrzeni sacrum)

Suite à 3 in B flat major

(selected movements) [^]

[^] utwór instrumentalny | instrumental

Ceremonia ciemnych jutrzni jest jedną z najbardziej teatralnych, a jednocześnie poruszających form liturgii Wielkiego Tygodnia. W wyniku XX-wiecznych reform została przez Kościół zarzucona i zapomniana, ale jej wspomnienie przeżyło w muzyce pisanej specjalnie z myślą o niej. Szczególnie wiele powstało ich we Francji w czasach panowania Ludwika XIV. Niemal każdy liczący się kompozytor próbował w tej dziedzinie sił – Couperin, Lambert, Delalande – jednak najwięcej umyślonych *Leçons de ténèbres* pozostawił po sobie Marc-Antoine Charpentier.

Wszystkie jego opracowania, mimo że różnorodne i komponowane na rozmaite składy wykonawcze, napisane są z równie głębokim zrozumieniem przypisanego ciemnym jutrzniom tekstu Lamentacji Jeremiasza. Barok rozmiłowany był w uroczystościach żałobnych; wszystko, co związane ze śmiercią i przemijaniem, celebrowano w niezwykle odświętny i wyszukany sposób. W czasie ciemnych jutrzni po odśpiewaniu kolejnych części liturgii po jednej gaszono świece, co symbolizowało apostołów opuszczających Chrystusa. Światło powrócić miało dopiero w dzień Wielkanocy. Nabożeństwo to było jednym z najpopularniejszych w XVII- i XVIII-wiecznej Francji. Tłumy garnęły się do kościołów jak do opery, a głównym odpowiedzialnym za ten fenomen był właśnie Charpentier. To on, pisząc swoje *Leçons*, podarował muzyce francuskiej nowy gatunek, który miał kwitnąć bujnie jeszcze przez kilkadziesiąt następnych lat.

The *Tenebrae* is one of the most theatrical and at the same time moving liturgical ceremonies of the Holy Week. Discontinued and forgotten by the Catholic Church in the wake of 20th-century reforms, it has survived in music written especially for it. The number of such pieces was especially high in France during the reign of Louis XIV. Nearly every major composer tried their hand in this field – Couperin, Lambert, Delalande – however it was Marc-Antoine Charpentier who left the largest number of *Leçons de ténèbres* turned into music.

Most diverse and composed for various orchestra forces, all his works were written with equally profound understanding of the text from the Lamentations of Jeremiah assigned to the *Tenebrae*. Baroque simply adored to celebrate mourning, and everything that was related to death and transience was celebrated in exquisitely festive and sophisticated ways. After each successive section of the liturgy having been sung during the *Tenebrae*, a single candle was extinguished to symbolise the apostles leaving Christ. The light was only to return on the Easter Day. The service was one of the most popular in the 17th- and 18th-century France. Crowds thronged to churches like to the opera: a phenomenon none other by Charpentier was responsible for. In his *Leçons*, he presented the French music with a new genre that was to blossom abundantly for several decades to come.

Marc-Antoine Charpentier (1643–1704)
Leçons des ténèbres

Première leçon de ténèbres du Mercredi Saint
H. 120

Incipit lamentatio Jeremiae prophetae

Aleph. Quomodo sedet sola civitas plena populo!
Facta est quasi vidua domina gentium;
princeps provinciarum facta est sub tributo.

Beth. Plorans ploravit in nocte, et lacrymae ejus in maxillis ejus;
non est qui consoletur eam, ex omnibus charis ejus;
omnes amici ejus spreverunt eam, et facti sunt ei inimici.

Ghimel. Migravit Juda propter afflictionem, et multitudinem servitutis;
habitavit inter gentes, nec invenit requiem;

omnes persecutores ejus apprehenderunt eum inter angustias.

Marc-Antoine Charpentier (1643–1704)
Leçons des ténèbres

Pierwszy nokturn na Wielką Środę H. 120

Zaczyna się lamentacja proroka Jeremiasza.

Alef. Jakże opustoszało miasto pełne ludu!
Pani narodów stała się jak wdowa;
władczyni prowincji znalazła się w poddaństwie.

Bet. Zapłakała płacźliwie wśród nocy, a łzy na jej policzkach;
nie ma nikogo, kto by ją pocieszył, spośród wszystkich, którzy są jej drodzy;
wszyscy jej przyjaciele wzgardzili nią, i stali się dla niej nieprzyjaciółmi.

Gimel. Juda wywędrował od niej z powodu utrapienia i wielkiej niewoli;
zamieszkał pośród narodów i nie znalazł spoczynku;
wszyscy jej prześladowcy pojмали ją wśród ucisku.

Marc-Antoine Charpentier (1643–1704)
Leçons des ténèbres

First Nocturn for Holy Wednesday H. 120

Here beginneth the Lamentations of the Prophet Jeremiah.

Aleph. How doth the city sit solitary, that was full of people!
How is she become as a widow!
She that was princess among the provinces,
how is she become tributary!

Beth. She weepeth sore in the night, and her tears are on her cheeks:
among all her lovers she hath none to comfort her:
all her friends have dealt treacherously with her, they are become her enemies.

Gimel. Judah is gone into captivity because of affliction, and because of great servitude:
she dwelleth among the heathen, she findeth no rest:
all her persecutors overtook her between the straits.

Daleth. Viae Sion lugent, eo quod non sint qui veniant ad solemnitatem; omnes portae ejus destructae, sacerdotes ejus gementes; virgines ejus squalidae, et ipsa oppressa amaritudine.

He. Facti sunt hostes ejus in capite, inimici ejus locupletati sunt, quia Dominus locutus est super eam propter multitudinem iniquitatum ejus; parvuli ejus ducti sunt in captivitate ante faciem tribulantis.

Jerusalem, convertere ad Dominum Deum tuum.

Dalet. Żałą się drogi Syjonu, bo nie ma nikogo, kto by przyszedł na święto; wszystkie jego bramy zburzone, lamentują jego kaptani; dziewice jego w czarnej żałobie, on sam udręczony gorczyzłą.

He. Wrogowie jego stali się przywódcami, pomnożyli się jego nieprzyjaciele, gdyż Pan przemówił przeciwko niemu z powodu wielu jego nieprawości; dzieci zostały wzięte w niewolę przed obliczem ciemiężyciela.

Jeruzalem, nawróć się do Pana, Boga twego.

Daleth. The ways of Zion do mourn, because none come to the solemn feasts: all her gates are desolate: her priests sigh, her virgins are afflicted, and she is in bitterness.

He. Her adversaries are the chief, her enemies prosper; for the Lord hath afflicted her for the multitude of her transgressions: her children are gone into captivity before the enemy.

Jerusalem, return to the Lord your God.

**Première leçon de ténèbres du Jeudy Saint
H. 121**

De lamentatione Jeremiae prophetae

Heth. Cogitavit Dominus dissipare murum filiae Sion;
tetendit funiculum suum et non avertit manum suam a perditione:
luxitque antemurale, et murus pariter dissipatus est.

Teth. Defixae sunt in terra portae ejus, perdidit et contrivit vectes ejus;
regem ejus et principes ejus in gentibus:

non est lex, et prophetae ejus non invenerunt visionem a Domino.

Jod. Sederunt in terra conticuerunt senes filiae Sion;
consperserunt cinere capita sua, accinti sunt ciliciis:
abjecerunt in terram capita sua virgines Jerusalemi.

Pierwszy nokturn na Wielki Czwartek H. 121

Z lamentacji proroka Jeremiasza

Chet. Postanowił Pan zburzyć mur Córy Syjonu;
wyciągnął sznur swój i nie cofnął ręki swej od zagłady:
i zapłakało przedmurze, a mur również został zburzony.

Tet. Brama jej zostały wbite w ziemię,
zniszczył i skruszył jej rygle;
król jej i książęta są pośród pogan:

nie ma prawa, a jej prorocy nie otrzymali widzenia od Pana.

Jod. Zasiedli na ziemi w milczeniu starcy Córy Syjonu;
posypali popiołem swe głowy, opasali się włosiennicami:
dziewice Jeruzalem zwiesiły swe głowy ku ziemi.

First Nocturn for Maundy Thursday H. 121

The Lamentations of the Prophet Jeremiah

Heth. The Lord hath purposed to destroy the wall of the daughter of Zion:
he hath stretched out a line, he hath not withdrawn his hand from destroying:
therefore he made the rampart and the wall to lament; they languished together.

Teth. Her gates are sunk into the ground; he hath destroyed and broken her bars:
her king and her princes are among the Gentiles:
the law is no more; her prophets also find no vision from the Lord.

Jod. The elders of the daughter of Zion sit upon the ground, and keep silence:
they have cast up dust upon their heads; they have girded themselves with sackcloth:
the virgins of Jerusalem hang down their heads to the ground.

Caph. Defecerunt prae lacrymis oculi mei,
conturbata sunt viscera mea;
effusum est in terra jecur meum super contritio-
ne filiae populi mei,
cum deficeret parvulus et lactens in plateis
oppidi.

Jerusalem, convertere ad Dominum Deum tuum.

Kaf. Oczy me osłabły od łez, wzburzyły się
me wnętrzności;
żółć moja leje się na ziemię z powodu zagłady
córy ludu mego,
gdy mdlało dziecię i niemowlę pierś ssące na
ulicach miasta.

Jeruzalem, nawróć się do Pana, Boga twego.

Caph. Mine eyes do fail with tears, my bowels
are troubled,
my liver is poured upon the earth, for the de-
struction of the daughter of my people;
because the children and the sucklings swoon in
the streets of the city.

Jerusalem, return to the Lord your God.

**Première leçon de ténèbres du Vendredi Saint
H. 122**

De lamentatione Jeremiae prophetae

Heth. Misericordiae Domini,
quia non sumus consumpti, quia non defecerunt
miserationes ejus.
Novi diluculo, multa est fides tua.

Pars mea Dominus, dixit anima mea; propterea
expectabo eum.

Teth. Bonus est Dominus sperantibus in eum,
animae quaerenti illum.
Bonum est praestolari cum silentio salutari Dei.

Bonum est viro cum portaverit jugum ab adoles-
centia sua.

Jod. Sedebit solitarius et tacebit, quia levavit
super se.
Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes.

Dabit percutienti se maxillam, saturabitur
opprobriis.

Jerusalem, convertere ad Dominum Deum tuum.

Pierwszy nokturn na Wielki Piątek H. 122

Z lamentacji proroka Jeremiasza

Chet. To miłosierdzie Pana,
że nie zostaliśmy zgtadzeni, bo nie ustały litości
Jego.
Nowe są co rano, wielka jest wierność Twoja.

Udziałem moim jest Pan, rzekła dusza moja;
dlatego oczekiwać Go będę.

Tet. Pan jest dobry dla tych, którzy mają w
Nim ufność, dla duszy, która Go szuka.
Dobrze jest czekać w milczeniu zbawienia
Bożego.

Dobre jest dla męża, gdy nosi jarzmo od swej
młodości.

Jod. Usiądzie sam i będzie milczeć, bo wziął
je na siebie.
Położy swe usta w popiele, jeśli jest może
nadzieja.
Nadstawi policzek swemu prześladowcy,
nasyć się urąganiem.

Jeruzalem, nawróć się do Pana, Boga twego.

First Nocturn for Good Friday H. 122

The Lamentations of the Prophet Jeremiah

Heth. It is of the Lord's mercies
that we are not consumed, because his compas-
sions fail not.
They are new every morning: great is thy
faithfulness.

The Lord is my portion, saith my soul; therefore
will I hope in him.

Teth. The Lord is good unto them that wait for
him, to the soul that seeketh him.
It is good that a man should both hope and
quietly wait for the salvation of the Lord.
It is good for a man that he bear the yoke in his
youth.

Jod. He sitteth alone and keepeth silence,
because he hath borne it upon him.
He putteth his mouth in the dust; if so be there
may be hope.
He giveth his cheek to him that smiteth him:
he is filled full with reproach.

Jerusalem, return to the Lord your God.